

Türk Dış Politikası Araştırmalarında İsveç Arşivlerinin (RIKSARKIVET VE KRIGARKIVET) Önemi*

The Importance of Sweden Archives (Riksarkivet and Krigsarkivet) in Turkish Foreign Policy Researches

Evren KÜÇÜK**

Öz

Tarih ve uluslararası ilişkiler açısından önemli tanıklar olan arşivler, "devlet varlığının hafızası" olarak stratejik önem taşımaları yanında; devletin ve kişilerin haklarını, diplomatik ilişkilerin belgelerini koruyarak bir konuyu aydınlatıp yeniden düzenlemeyi sağlarlar. 19.yüzyıldan itibaren savaşlara girmeyen İsveç, izlemiş olduğu tarafsızlık politikası çerçevesinde Osmanlı Devleti ile ilişkilerini diplomatik ve ekonomik alanda geliştirmişti. İsveç, XII. Charles ten itibaren İstanbul'da kalıcı bir temsilcilik açarak Osmanlı Devleti'ndeki gelişmeleri yakından takip etmişti. İsveçli diplomatların gönderdiği raporlar ve Osmanlı ülkesini ziyaret eden diplomat ve seyyahların anıları, Türk dış politikası çalışmalarında önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Türk tarihinin yazılması ve öğrenilmesinde büyük önem taşıyan bu kaynaklar İsveç Devlet Arşivi (Riksarkivet) ve İsveç Askeri Arşivi'nde (Krigsarkivet) bulunmaktadır. Malesefe Türk dış politikası araştırmalarında İsveç arşivlerinden yeterince istifade edilememiştir. Hâlbuki İsveç arşivlerinde 17.yüzyıldan itibaren Osmanlı-İsveç ilişkileri, Osmanlı idaresi, siyasi, ekonomik ve kültürel konulara dair çok sayıda belge bulmak mümkündür. XII. Charles'ın Osmanlı'da uzun bir süre kalması ve Şark kültürü ile tanışması İsveç üzerinde günümüze kadar önemli izler bırakmasına neden olmuştur. İsveçli diplomatların yazmış oldukları anılar ve Türkiye'den götürmüş oldukları eserler de Türk diplomasi tarihi açısından önemli kaynaklar teşkil etmektedir. İsveç, gerek Balkan Savaşlarında gerekse I. Dünya Savaşı'nda tarafsız bir politika izlediği için diplomatları da olayları yakından takip etme fırsatı elde etmişti.

Söz konusu çalışmanın amacı, Türk dış politikası araştırmalarında önemli bir yer teşkil edecek olan İsveç Arşivlerinde bulunan Türkiye fonlarını tanıtmaktır.

Anahtar Kelimeler: Arşiv, İsveç, Krigsarkivet, Osmanlı, Riksarkivet.

Abstract

Archives which are important witnesses from view of history and International relations together with being strategic important such as "the memory of state assets" provide illumination of themes and their corrections through protecting state and personal rights as well as documents of the diplomatic relations. Sweden which was not involved in any war since 19 century improved relations with Ottoman Empire in diplomatic and economic areas within the neutral policy. Sweden kept a check on changes of Ottoman Empire through opening representative office in Istanbul since the period of Charles XII. The reports which were sent by Sweden diplomats and memory of diplomats visiting the Ottoman State are the main resources of Turkish Foreign Affairs researches. These resources play a significant role in writing and learning Turkish history and are situated in Sweden State Archive and Sweden Military Archive.

* Makalenin Geliş Tarihi: 28.09.2016, Kabul Tarihi: 30.03.2017
Söz konusu çalışma 07-09 Nisan 2016 tarihleri arasında İstanbul'da "Diplomasi ve Dış Politika Araştırmalarında Arşivlerin Rolü" konulu uluslararası sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd.Doç.Dr., Kastamonu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Kastamonu/Türkiye. E-mail: kucukevren@gmail.com

Gazi

Akademik
Bakış

197

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Unfortunately, these Sweden archives were not used enough during the researching of Turkish Foreign Affairs. However, it is possible to find many documents related to the Ottoman and Sweden relations, Ottoman administration and economic, cultural and political themes since XII century. The residence of Charles XII in Ottoman State for long period and his acquaintance with Oriental culture left important traces in Sweden which are considerable nowadays. The memories which were written by Sweden diplomats and poems taken from Turkey represent a significant resource from view of Turkish diplomatic history. Because of Sweden neutral policy in Balkan Wars and World War I, they had an opportunity to closely follow the events. The aim of the article is to introduce the funds of Turkey which will constitute an important place in the Turkish foreign policy researches that are available in Swedish archives.

Key words: Archive, Krigsarkivet, Sweden, Ottoman, Riksarkivet.

GİRİŞ

Tarihin temel kaynaklarından biri olan arşivler, toplum hayatıyla ilgili siyasi, idari, hukuki, askeri, biyografik, teknik, kültürel konuları ve devletlerin uluslararası ilişkilerinden doğan haklarının tespiti için her türlü yazılı malzemeyi oluşturmaktadır. Arşiv malzemeleri, dış politika çalışmalarında birincil elden kaynak olma özelliğini taşımaktadır. Arşiv belgeleri kullanılmadan dış politika alanında özgün bir çalışma ortaya koymak güçtür. Dış politika çalışmalarında belgelerin çeşitliliği eserin özgünlüğünü daha da artıracaktır. Sadece bir devletin belgelerine dayanılarak yazılan eser tek bir bakış açısını yansıtacaktır.

Batı arşivlerinde bulunan dokümanların Türk tarihi açısından önemi ve yeri fevkalade dikkate değerdir. Avrupa ve Balkan devletleri kendi tarihlerini yazmak için nasıl Osmanlı arşivlerine gereksinim duyuyorsa aynı şekilde Türk tarihini yazmak için de Avrupa arşivlerine başvurmak gerekir. Çünkü üç kıtaya yayılmış olan bir imparatorluk olan Osmanlı Devleti, hemen hemen bütün Avrupalı devletlerle siyasi, ekonomik, kültürel ilişkiler kurmuştu. Bu da ilgili devletlerin arşivlerinde Osmanlı ile ilgili belgelerin oluşmasını sağlamıştı. Bazen Türk arşivlerinde bulunmayan bilgileri, Avrupa arşivlerinde bulmak mümkündür. Belgelerin çoğunluğu diplomatik olsa da söz konusu arşivler, Osmanlı toplumu, yönetimi ve kurumlarıyla ilgili oldukça önemli bilgileri ihtiva etmektedir. Türk tarihine ait belgeleri ihtiva eden ülkelerden biri de İsveç Krallığı'dır.

İsveç arşivlerinde bulunan belgeler gayet okunaklı olduğu gibi iyi bir şekilde (yıl yıl ve konu olarak) tasnifleri de yapılmıştır. 19.yüzyıldan itibaren İsveçli diplomatlar (veya kâtipler) daktilo kullanmaya başlamıştı. Bu da Osmanlı topraklarından Stockholm'e gönderilen evrakların –özellikle 20.yüzyılda—daktiloyla yazılıp gönderilmesini sağlamıştı. Fakat 20.yüzyılda Stockholm'e gönderilen belgelerin tümü daktiloyla yazılmamış, zaman zaman el yazısı belgelere rastlamak mümkündür. Ayrıca telgraflar da arşiv belgeleri içinde önemli bir yer kaydetmektedir. Fakat bazen kullanılan kâğıtların kaliteli olmaması belgelerin okunmasını güçleştirmektedir. Benzer durumu hem Riksarkivet¹ hem

1 İsveç Devlet Arşivi resmi web sitesi için bkz. <https://riksarkivet.se/>, İletişim adresi: Riksarkivet Box 12541 102 29 Stockholm. Fotoğraf için bkz. Ek:1-2.

de Krigsarkivet'te² görmek mümkündür. Türk dış politikası çalışmaları için önemli bir kaynak yeri de İsveç Kraliyet Kütüphanesi (Kungliga Biblioteket) ve Uppsala Üniversitesi Kütüphanesi (Carolina Redtiva)'dir. Söz konusu kütüphanelerde Osmanlı diplomatlarına ait eserleri, Osmanlı topraklarını ziyaret eden İsveçli seyyah ve askerlerin eserleri ve raporları muhafaza edilmektedir. İsveç ulusal arşivleri şunlardır: Riksarkivet, Krigsarkivet, Arninge i Stockholm, MKC i Fränsta, SVAR i Ramsele, Malmö Stadsarkiv, Stockholms Stadsarkiv, Värmlandsarkiv. Bölgesel arşivler ise şunlardır: Landsarkivet i Göteborg, Landsarkivet i Härnösand, Landsarkivet i Lund, Landsarkivet i Uppsala, Landsarkivet i Vadstena, Landsarkivet i Visby, Landsarkivet i Östersund. Bu arşivler içinde Riksarkivet ve Krigsarkivet'te çalışmalarda bulunduğumuz için bu çalışmada sadece söz konusu iki arşive değinilecektir.

Riksarkivet (Ulusal Arşiv)

Riksarkivet'teki belgelerin geçmişi Ortaçağ'a kadar uzanmaktadır. Raf uzunluğu 300 km'dir. Arşivdeki en eski belge, 11.yüzyıla ait İngiltere'de parşömen üzerine yazılmış bir dua kitabının yaprağıdır. Söz konusu belge, Norveç'te misyonerlik faaliyetlerinde bulunan İngiliz misyonerlerinin faaliyetleri sonucunda İsveç'e gelmişti.

16.yüzyılda Gustav Vasa (1523-1560), tahta çıkınca kilise ve manastırlara ait çok sayıda eşyaya el koymuştu. Bu da arşiv için önemli bir malzeme oluşturmuştu. Gustav Vasa ile birlikte büyüyen İsveç İmparatorluğu, sınırlarını genişletince imparatorluğun dört bir tarafından belgeler de gelmeye başlamıştı. Bu da arşivdeki belge çeşitliliğinin artmasını sağlamıştı. 1840'lerden 1980'lere kadar çeşitli bakanlıkların, hükümetlerin kararları ve faaliyetlerine dair belgeler araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Riksarkivet'te 1697'den 1993 yılına kadar İsveç devletine ait yaklaşık yüz bin harita ve çizim bulunmaktadır. Riksarkivet ve Krigsarkivet'te İsveç'e ait tarihsel, yabancı topografi ve elle çizilmiş çok sayıda harita bulunmaktadır. 1766 yılında çıkarılan basın kanunu (Press Act) ile İsveç'te yaşayan her vatandaş arşivlerden yararlanabilmektedir. Arşiv salonunda 56 çalışma yeri ve 18 küçük çalışma odası bulunmaktadır. Aile öykülerini araştırmak için araştırmacılara akşam kursları da verilmektedir. 7 Mayıs 1697 tarihinde çıkan yangında ulusal arşiv kötü bir şekilde etkilenmiş ve bazı belgeler zarar görmüştü. Riddarholmen Adası'ndaki ulusal arşiv, 1891 yılında faaliyete geçmiş ve 1968 yılında da şuanda mevcut olan Marieberg'deki yerine taşınmıştı. Riksarkivet'te Ortaçağ dönemine ait yaklaşık 20,000 parşömen belge ve 30,000 mühürlü belge bulunmaktadır.³

Riksarkivet'te çalışmak için öncelikle bir form doldurularak izin almak gerekmekte ve herhangi bir ücret ödenmemektedir. Çalışma saatleri zaman za-

2 İsveç Askeri Arşivi resmi web sitesi için bkz. <https://riksarkivet.se/krigsarkivet>, İletişim adresi: Banérgatan 64, 115 88 Stockholm.

3 The Swedish National Archives Broşürü, 2012, s.2-13.

Gazi

Akademik
Bakış

199

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

man değişse de, genelde şu şekilde bir zaman dilimi (2017 yılı için) takip edilmektedir: Pazartesi-Salı: 08:00-16:00, Çarşamba: 08:00-12.00, Perşembe-Cuma: 08:00-16:00, hafta sonu kapalıdır.

Riksarkivet'te bulunan belgelerin büyük çoğunluğu İsveççe olduğu için arşivde ortalama günlük 10-20 kişi (örneğin bulunduğumuz 2013 yılında) çalışmaktadır. Arşivdeki belgelere ulaşmak için ya yazılı ya da dijital kataloğu taramak gerekir. Hızlı ve kolay olduğu için özellikle dijital katalog tercih edilmektedir. Anahtar kelime ile arama yapıldıktan sonra araştırmacılar için oluşturulan "Lånesedel" adı verilen kayıt belgesine kişisel bilgiler ve çalışılan masanın numarası girildikten sonra istenen belgenin numarası ve fonu yazılarak bankoya verilmektedir. İstenilen belgeler kısa bir süre içinde (yaklaşık yarım saat içinde) araştırmacıya gelmektedir.

Söz konusu arşivde araştırmacılar, herhangi bir ücret ödmeden kendi fotoğraf makinesiyle belgeleri çekebilme veya ücret karşılığında arşivin fotoğraf stüdyosundan kopyasını alabilmektedir. Araştırmacı kendi fotoğraf makinesi ile belgeleri çekmek isterse arşiv görevlisinden izin alması ve mavi bölümde oturması gerekmektedir. Çünkü tüm belgelerin çekimine izin verilmemektedir. Fakat çok cüzi bir miktar belgede çekim sınırlandırması bulunmaktadır. Arşiv görevlisi, istenen belgeleri araştırma salonu içinde bulunan bölüme yani araştırmacıya ait kısma bırakır. Araştırmacı, buradan istediği dosyayı alıp çalışma masasında inceleyebilir, fakat salona sadece bir dosya getirip inceleyebilir. Ayrıca belgeleri incelerken araştırmacının eldiven takması zorunludur. Arşiv salonunda bulunan 56 çalışma masasının sadece dördünde fotoğraf çekmek için çekim masası (makineyi sabitleme ve yüksekliğini ayarlama aparatı bulunan özel masa) bulunmaktadır.

İsveç belgelerinde, Türk dış politika aktörlerinin geçmişi ve Türkiye'nin önde gelen kişilerine dair bilgiler bulmak mümkündür. Bu belgelerde sokak dedikodularından devlet büyükleriyle görüşmelere, ajanlardan toplanan bilgilerden diplomatların şahsi değerlendirmelerine kadar geniş yelpazede çok ayrıntılı bilgilere rastlamak mümkündür. Arşiv belgeleri okunurken çok titiz davranmak gerekir. Çünkü bir iddianın yazılı olarak bulunması onun doğru olduğu anlamına gelmez. Bu bağlamda diğer arşivlerde olduğu gibi İsveç belgelerini de değerlendirirken buna dikkat etmek gerekir. Geçmişte yazılmış olan bir belgeyi bugünün bakış açısı ile değerlendirmek de doğru değildir.

İsveç Krallığı ile Osmanlı Devleti arasındaki ilk resmi ilişki 1587 yılında başlamıştı. Bu ilişki, İsveç Kralı III. Johann Sigismund'un, III. Murad'a kendisinin Lehistan (Polonya) tahtına adaylığının desteklenmesi talebi ile gerçekleşmişti. Osmanlı Devleti de İsveç Kralı'nın bu isteğine kayıtsız kalmamış ve Sigismund'un Lehistan tahtına geçmesine yardımcı olmuştu. 1630 yılında İsveç Kralı II. Gustav Adolf, Habsburglar'a karşı savaşımadan önce diplomatik

Görüş

bir misyonla Paul Strassburgk'u (İsveç'in İstanbul'a giden ilk elçisi) İstanbul'a göndermişti.⁴ Böylece 17.yüzyıldan itibaren Osmanlı kayıtlarında İsveç Krallığı ile ilgili belgeler oluşmaya başlamıştı. Aynı şekilde İsveç arşiv ve müzelerinde de Osmanlı ile ilgili belge ve malzemeler görmek mümkündür.

Riksarkivet'te Osmanlı padişahları, sadrazamları ve Kırım Hanı'ndan gelen çok sayıda belge bulunmaktadır. Söz konusu belgelerin büyük bir kısmı, İsveç Kralı'na, İsveç Başbakanlarına gönderilen mektuplardır. Ayrıca Osmanlı-İsveç arasında yapılan ittifak ve ticaret antlaşmalarına dair belgeler de önemli bir yekûn oluşturmaktadır. Prof. Dr. A. N. Kurat'ın tespit ettiğine göre Riksarkivet'te Kırım Hanlığı ile ilgili en eski belge Temmuz 1637 tarihine ait Kırım'dan, İsveç Kraliçesi Christina (Kristina)'ya hitaben yazılmış olan (105,5 x 39 cm boyutunda) namedir. Osmanlı tarihi bakımından en eski belgeleri ise İsveç Kralı II. Gustav Adolf'un 1631 yılında görevlendirdiği Paul Strassburgk'un, gönderdiği mektuplar ve rapordur. Söz konusu mektuplar ve rapor Riksarkivet'te muhafaza edilmektedir.⁵

Riksarkivet'te Elçi Baron Claes Brorsson Rålamb'ın İstanbul ziyareti ve faaliyetleri ile ilgili belgeler, 17.yüzyıl Osmanlı-İsveç diplomatik ilişkileri için dikkate değer bilgiler ihtiva etmektedir. 17.yüzyıla ait en dikkat çekici malzemelerden biri de Elçi Baron Claes Brorsson Rålamb'ın yaptırmış olduğu resimler ve yazmış olduğu hatıratır. Osmanlı Devleti ile İsveç Krallığı arasında bir ittifak kurmak için İsveç Kralı X. Charles, 22 Şubat 1657 tarihinde Baron Claes Brorsson Rålamb'ı İstanbul'a göndermişti. Mayıs 1657 tarihinde İstanbul'a ulaşan Rålamb, İsveç Kralı'nın mektubunu Osmanlı Sultanı IV. Mehmed'e sunmuştu. Rålamb'ın görevi: Osmanlı Padişahına ve Sadrazam Köprülü Mehmed Paşa'ya İsveç'in Doğu Avrupa siyasetiyle ilgili olarak Lehistan, Erdel ve Rusya'ya ilişkin niyet ve stratejilerini bildirip X. Charles'ın Osmanlı Devletine olan dostluk duygularını vurgulayarak Rusya'ya karşı ortak çıkarlarına dikkat çekmekti. Fakat Rålamb'ın Erdel Beyi II. George Rakoczi ile olan ilişkileri ve üstlendiği görev Osmanlı Devlet adamları tarafından kuşkuyla karşılanmıştı. Bu arada İsveç Kralı X. Charles, gönderdiği ikinci Elçi Gotthard Welling'in de İstanbul'a gelişi kuşku ve güvensizliği daha da artırmıştı. İsveç Kralının niyeti ve gönderilen elçilerin görevleri konusundaki belirsizlik, Osmanlı Devleti ile ilişkileri geliştirmemişti.⁶ İsveç Kralı'nın göndermiş olduğu iki Elçi: Rålamb ve

4 Sture Theolin, *The Swedish Palace in Istanbul, İstanbul'da Bir İsveç Sarayı*, çev. Sevin Okay, YKY, İstanbul, 2001, s.185-186.

5 Akdes Nimet Kurat, "Avrupa Arşivleri ve Kütüphanelerinde Tarihimizi İlgilendiren Bazı Vesikalar ve Kaynaklar", III. Türk Tarihi Kongresi Tebliğler, TTK Basımevi, Ankara, 1948, s.666-667.

6 Söz konusu elçilik heyeti ve resimler için bkz. Claes Rålamb, *İstanbul'a Bir Yolculuk 1657-1658*, çev. Ayda Arel, Kitap yay., İstanbul, 2013.s.7-8; Ed. Karin Ådahl, *Alay-ı Hümayun, İsveç Elçisi Rålamb'ın İstanbul Ziyareti ve Resimleri 1657-1658*, çev. Ali Özdamar, Kitap yay., İstanbul, 2006.s.9-18; Evren Küçük, *Türkiye-İsveç İlişkileri (1918-1938)*, Doktora tezi, A.Ü, TİTE, Ankara, 2016, s. 1-2.

Gazi

Akademik
Bakış

201

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Welling, İstanbul'da herhangi bir sonuç alamadan İsveç'e dönmek zorunda kalmıştı. Fakat Rålamb'ın İstanbul'da iken yaptırmış olduğu resimler her ne kadar sanatsal olarak çok değerli eserler olmazsa da, 17.yüzyıl Osmanlı tasvirlerini görmek bakımından oldukça değerlidir.⁷ Rålamb'ın hatıratı gerek Osmanlı-İsveç diplomatik ilişkileri gerekse dönemin payitahtı İstanbul'u değerlendirmek için önemli bir kaynaktır. Osmanlı-İsveç ilişkileri, 17. yüzyılda İsveç-Kırım-Osmanlı üçgeninde gelişme göstermişti. Örneğin Kırım Hanı 1637 yılında Arslan Ağa'yı tam yetkili elçi olarak Stockholm'e göndermişti. Arslan Ağa'ya dair belgeler Riksarkivet'te bulunmaktadır. Söz konusu belgeler bir araya getirilerek bir kitapçık haline getirilmiştir. Fakat el yazısı ile kaleme alındığı için bazı yerlerinde okumakta güçlük çekilmektedir.⁸

Osmanlı-İsveç ilişkileri çatışmadan uzak bir şekilde devam ederken XII. Charles'ın (Demirbaş Şarl) Osmanlı'ya sığınmasıyla ilişkilerde bir hareketlilik yaşanmasını sağlamıştı. XII. Charles ile birlikte İstanbul'da bir İsveç kalıcı temsil misyonun da oluşmasını sağlamıştı. 1709'da Poltava'da XII. Charles yenilerek yaralı halde Osmanlı Devletine sığınmak zorunda kalmıştı. Charles, Temmuz 1710'dan Ağustos 1714 tarihine kadar Osmanlı ülkesinde (Bender ve Dimetoka'da) kalmıştı. Bu süre içerisinde İsveç Kralı, Osmanlı misafiri olarak kabul edilmiş ve tüm ihtiyaçları giderilmişti. Ancak Charles'ın ülkesine dönmek istememesi ve Osmanlı'yı Rusya'yı karşı savaşa sürüklemek arzusuyla hareket etmesi Osmanlı devlet adamlarını rahatsız etmişti. Kral Charles, ülkesine dönmeyince, görevlendirilen Osmanlı kuvvetleri ile XII. Charles'ın kuvvetleri arasında çatışma çıkmış her iki taraftan da zayıf verilmmişti. İsveç kaynaklarında bu çatışma olayı "kalabalık" diye adlandırılmaktadır.⁹ Sonunda Ağustos 1714'te kral, kendi isteğiyle ülkesine dönme kararı almıştı. XII. Charles İsveç'e döndükten sonra dolma, buzlu şerbet ve kahve İsveç kültürü içinde yerini almaya başlamıştı. "Kalabalık, sofa, yıldırım, yaramaz, köşk, divan" gibi kelimeler de İsveççeye geçmişti. Osmanlı-İsveç diplomatik ve siyasi ilişkileri, 18. ve 19. yüzyılda XII. Charles'ın borçlarının tahsili çerçevesinde gelişmişti. Borçların ödenmesi için muhtelif zamanlarda İstanbul'dan Stockholm'e diplomatik temsilciler gönderilmişti. Örneğin bu borçların tahsili için Osmanlı Devleti, Elçi olarak Kozbekçi Mustafa Ağa'yı İsveç'e göndermişti. Kozbekçi Mustafa Ağa ile ilgili ilk ve en kapsamlı çalışma İsveç'te yapılmıştır. Mustafa Ağa Stockholm'e varır varmaz takip edilmiş ve gözetim altında tutulmuştu.¹⁰ Söz konusu eser İsveç Kraliyet Kütüphanesinde bulunmaktadır.

7 Resimler için bkz. Ek-14-16.

8 Belgeler için bkz. *RA, Turcica*, Arslan Agas brev, 1667, vol.4.

9 Türkçeden İsveççeye geçen "Kalabalık" kelimesi "kayıma veya kavga" anlamına gelmektedir. *Svensk-Turkiskt Lexikon*, Översattning: Durusoy Yazan, Skolverk, Sweden, 2002.s.316.

10 Bkz. Theodor Westerlin, *Ett år i Stockholm. Samtida anteckningar om turkiska sändebudet Mustafa agas vistelse i Sverige 1727-1728*, Centraltryckeriet, Stockholm, 1904. İsveç arşiv ve kütüphanelerinde bulunan Türkçe belgelerin bir kısmını, Karl Vilhelm Zetterstéen ve Akdes Nimet Kurat birlikte *Türkische Urkunden*, Uppsala, 1938, adlı eserde transkript ve tasnifleri bulunmaktadır.

XII. Charles'tan sonra Osmanlı-İsveç ilişkileri ekonomik ve siyasi alanda gelişme göstermiş, bu da beraberinde Rusya'ya karşı ittifak yapılmasını sağlamıştı. İsveç Krallığı, XII. Charles'tan kalan borçlarını uzun yıllar ödeyememiş bu da karşılıklı olarak diplomatik heyetlerin ziyaretlerini beraberinde getirmişti. Bu ziyaretlere ait belgeler Riksarkivet'te bulunmaktadır. Ayrıca İsveç'i ziyaret eden Osmanlı heyetlerinin çeşitli resimleri de yapılmıştır. Örneğin Kozbekçi Mustafa Ağa ve Yirmisekizçelebizade Mehmed Said Efendi'nin heyetleri, Georg Engelhard Schröder (1684 –1750) tarafından resmedilmiştir. (Bkz. Ek.9-10)

Her ne kadar İsveç, İstanbul'da XII. Charles'ten itibaren kalıcı bir temsilcilik buldurmuşsa da Osmanlı Devleti, Stockholm'deki ilk kalıcı temsilciliğini oldukça geç bir tarihte 1877 yılında Murat Efendi'nin atanması ile açmıştı. Murat Efendi'den önce Osmanlı Devleti, geçici olarak Kozbekçi Mustafa Ağa'yı (1727-1728), ardından da Yirmisekizçelebizade Mehmet Sait Efendi'yi (1733) İsveç'e göndermişti. Osmanlı'nın İsveç'teki ilk kalıcı temsilcisi Murat Efendiye dair belgeler Riksarkivet'te bulunmaktadır.¹¹ Söz konusu belgeler İsveççe ve Türkçe (Osmanlıca)'dır. Ayrıca aynı dosya içerisinde diğer Osmanlı diplomatlarına (Prens Jan Karaca Paşa, Şerif Paşa vd. diplomatik görevlilere) dair belgeler de mevcuttur.

Osmanlı Devleti ve İsveç Krallığı arasındaki yazışmalar genelde Fransızca yapıldığı için belgelerin önemli bir kısmı Fransızca'dır. Fakat Türk-İsveç ilişkilerine dair Riksarkivet'teki belgeleri bir sıralamaya tabi tutarsak birinci sırada (yani oransal olarak) İsveççe, ikinci sırada Fransızca, üçüncü sırada ise Türkçe (Osmanlıca) belgeler yer alır. İsveç arşiv belgelerinde Türkiye (veya Osmanlı Devleti) İsveççe olarak *Turkiet* (kısaltması *Et*) veya *Asiatiska Turkiet* (kısaltması *Etx*) şeklinde yazılmaktadır.¹²

İsveç'te Osmanlı'yı temsil eden konsolosluklar şunlardı: Göteborg, Kristiania (Oslo), Lysekil, Malmö ve Stockholm idi.¹³

İsveç arşivlerinde bulunan Türkçe (Osmanlıca), Kırım Türkçesi (Tatarca) ve Farsça belgelerin tasnifi, K.V. Zetterstéen tarafından gerçekleştirilmişti.¹⁴ Riksarkivet'teki söz konusu tasnif Zetterstéen'in ismi ile anılmaktadır. Bu tasnifte tanıtılan bazı belgeler şunlardır:

Turcica I, N 1: III. Murat tarafından Sadrazam Mehmet Paşa'ya Zeytin Köyünün zeamet olarak verildiğine dair temlikname. 1 Rebiülevvel 988 (11 Mart 1587)

11 Murat Efendi ve diğer diplomatlara dair belgeler için bkz. *RA, Utrikesdepartementet*, 1902 års dossiersystem, vol.998. Resimler için bkz. Ek:9-10.

12 Bkz. Ek:6-7.

13 Konsolosluklara dair belgeler (1886-1916) için bkz. *RA, Utrikesdepartementet* 1902 års dossiersystem, vol.1032.

14 Zetterstéen'in gerçekleştirdiği tasnif için bkz. K.V. Zetterstéen, *Türkische, Tatarische und Persische Urkunden, Im Schwedischen Reichsarchiv*, Almqvist&Wiksell's Boktryckeri AB, Uppsala, 1945.

Gazi

Akademik
Bakış

203

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Turcica I, N 2: IV. Mehmet'ten Lehistan Kralı II. Jan Kazimierz Waza'ya. Ramazan 1065/Temmuz 1655.

Turcica I, N 10: I. Mahmut'tan İsveç Kral Fredrik'e. Ramazan 1149/Ocak 1737.

Turcica, Almkvist N 4 a: Osmanlı ile İsveç arasında akdedilen tedafüi (savunma) ittifak.¹⁵

Riksarkivet'te özel arşivler de bulunmaktadır; kişilere, ailelere ve kurumlara (kilise kayıtları gibi) ait belgeleri burada bulmak mümkündür. Söz konusu belgeler araştırmacılara açık ve katalogları dijital ortamda da bulunmaktadır.¹⁶ Ayrıca Riksarkivet'in bir yayını olarak hazırlanan "Svenskt biografiskt lexikon" (İsveç Ulusal Biyografi Sözlüğü)¹⁷ 2013 yılında 33 cilt olarak yayımlanmıştı. Her cilt ortalama 800 sayfa olup 9000'den fazla kişi ve aile biyografyasına yer verilmiştir. Söz konusu çalışma İskandinav ülkelerinde yapılan en büyük biyografi çalışmalarından birini teşkil etmektedir. Ayrıca bu çalışma dijital ortama aktararak çevrimiçi erişime de açılmıştır. Yaklaşık 25 000 sayfa olan biyografyada hemen hemen her kesimden insanın yaşamına ve faaliyetlerine fotoğraflarıyla beraber yer verilmesine rağmen az da olsa eksiklikler bulunmaktadır. Örneğin daha sonra Osmanlı vatandaşı olacak olan İsveçli Gustav Noring'in (Ali Nuri Dilmeç) hayatına dair bir bilgi bulunmamaktadır.¹⁸ Söz konusu biyografya sözlüğünde yer verilen bilgilerin tümü İsveççe olarak hazırlanmıştır. Türkiye'de görev yapmış olan diplomatların özgeçmişlerine bahsi geçen sözlükte ulaşmak mümkündür. Böylece sözlük, Türk-İsveç diplomatik ilişkileri için de önemli bir katkı sağlamıştır.

İsveç'teki kamusal arşiv belgelerin tamamı Riksarkivet'te toplanmamıştır. Bu arşivde İsveç Kraliyetine ve hükümet organlarına (ayrıca özel kuruluşlara) ait belgeler bulunmaktadır. Diğer arşivlere ait belgelerin tüm kopyaları Riksarkivet'te bulunmamaktadır fakat arşivin dijital kataloğunda herhangi bir anahtar kelime ile araştırma yapıldığında, o konuya dair belgelerin fon bilgilerine ulaşmak mümkündür. Oluşturulan bu ortak veri tabanı sayesinde Riksarkivet, Krigsarkivet ve diğer bölgesel arşivlerde aynı anda arama yapılabilmektedir. Böylece herhangi bir arşivde tarama yapıldığında araştırma yapılan konuya dair tüm belgelerin yerleri ve fonları tespit edilebilmektedir. Söz konusu arşivlerin yazılı formları da birbirinden farklılık arz etmektedir. Örneğin Riksarkivet'in belge isteme fişinde belgenin fonu yazılırken gizli olup olmadığına dair bir ibare bulunmazken, Krigsarkivet fişinde gizlilik durumuna

15 Kurat, agm, s.666.

16 Türkiye'de görev yapmış olan Gustaf Oscar Wallenberg'a ait belgeler için bkz. RA, SE/SSHM/SME_197-1, vol.4. Söz konusu belgeler Wallenberg, Gustaf Oscar Arkiv olarak adlandırılmaktadır.

17 Web-sitesi için bkz: <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Start.aspx>. Söz konusu web sitesi, beş dilde hazırlanmıştır: İsveççe, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Fince.

18 Noring için yapılan iki önemli çalışma için bkz. Jarring, Gunnar; "Ali Nouri- alias Gustaf Noring en Viking i frack", *Studie kamratan*, 64/1982; Jarring, Gunnar; "Bibliofilen Ali Nouris pa Upprättandet av ett Turkiskt Nationalbibliotek", Svenska Forskningsinsitutet i Istanbul *Maddelanden*, İstanbul 7/1982.

da yer verilmiştir. Her iki arşivde bulunan belge isteme fişleri İsveççe olarak 3 nüsha olarak hazırlanmıştır. Osmanlı ve Türkiye dış politikasıyla ilgili en önemli belgeler, Riksarkivet Utrikesdepartementet (Dışişleri) fonlarında bulunmaktadır. Bu belgelerde Türk-İsveç ekonomik, siyasi, diplomatik ilişkileri ve diğer devletlerle olan ilişkilere dair çok sayıda belgeye ulaşmak mümkündür. Osmanlı Devleti'nin ekonomisini, savaşlardaki durumunu, İsveç Kızılhaçı'nın faaliyetlerini, I. Dünya Savaşı sırasında İsveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde oluşturulan B-Bölümü'nün yazışmalarını ve Türk dış politikasına dair belgeleri Riksarkivet'te görmek mümkündür. Dışişleri B-Bölümü'nün belgelerinde I. Dünya Savaşı sırasında İsveç üzerinden mübadele edilen Türk esirleri ile ilgili ve Türk diplomatlarının İsveç makamlarıyla yaptığı yazışmalar da bulunmaktadır.

Osmanlı Devleti 19.yüzyıldan itibaren eski gücünü kaybetmiş ve Fransız İhtilali'nin etkisiyle hâkimiyetinde yaşayan milletler, isyan etmeye başlamıştı. Bu da çeşitli savaşları beraberinde getirmişti. İsveç ise Napolyon Savaşları'ndan itibaren tarafsızlığını koruyarak barışçıl bir politika izlemekteydi. I. Balkan Savaşı'nın patlak vermesi üzerine İsveç, savaşan taraflar arasında ayırım gözetmeden, Kızılhaçı aracılığıyla, Sırbistan, Yunanistan ve Osmanlı Devleti'ne tam donanımlı üç ambulans göndererek, insani yardım konusunda uluslararası alanda etkili olmaya çalışmıştı. İsveç Kızılhaç yetkilileri, Balkan Savaşları'nda gördükleri olayları ya raporlarında ya da anılarında yer vermişti. Benzer bir durumu I. Dünya Savaşı sırasında da görmek mümkündür. İsveç Kızılhaçı, I. Dünya Savaşı'nda Ruslara esir düşen 428 malul Türk askerinin, İsveç üzerinden mübadelesini gerçekleştirmişti. Buna dair belgeleri gerek Riksarkivet gerek Krigsarkivet'te gerekse Kungliga Biblioteket'te (Kraliyet Kütüphanesi) bulmak mümkündür.¹⁹

Osmanlı Devleti'nden sonra bazı örnek olaylara değinirsek; Türkiye, Lozan görüşmelerinde Musul üzerindeki haklarından vazgeçmemiş bu da sorunun Milletler Cemiyeti'ne (MC) intikal edilmesine neden olmuştu. Sorunun çözümü için MC bölgeye bir inceleme heyeti göndermeye karar vermiş ve söz konusu heyetin başkanlığına da İsveçli diplomat Carl Einar Thure af Wirsén, atanmıştı. Heyetin yaptığı çalışmalar, görüştüğü kişiler, hazırladıkları rapor, yazışmalar ve Musul'la ilgili haritalar Riksarkivet'te bulunmaktadır.²⁰ Türk dış politikasında önemli bir yer teşkil etmiş olan Musul sorunuyla ilgili bazı harita ve raporlar Türk arşivlerinde bulunmazken, bu dokümanları İsveç arşivlerinde muhafaza edilmektedir.

19 Örneğin Türkiye ve Balkan savaşlarına dair fonlardan biri için bkz. RA, Utrikesdepartementet med föregångare, Turkiet och Balkan, SE/RA/221/2210.02/21/1188. Söz konusu arşiv kullanılarak hazırlanan önemli bir çalışma için bkz. Tülin Uygur, *I. Dünya Savaşı'nda Esir Türkler*, Kaynak Yay., İstanbul, 2015.

20 RA, Utrikesdepartementet, NF-byrån, vol.5, 208; RA, Utrikesdepartementet, 1920 års dossier system, HP 1479, 1480. Haritalar için bkz. Ekler.

Gazi

Akademik
Bakış

205

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Cumhuriyet sonrasında Türk-İsveç ilişkilerinde önemli bir yer teşkil eden olaylardan biri de 1953 yılında Çanakkale Boğazı Nara Burnu açıklarında İsveç Orient Line'ya ait yük gemisi M/S Naboland'ın, Türk denizaltısı Dumlupınar ile çarpışmasıdır. Söz konusu deniz kazasında Dumlupınar Denizaltısı batmış ve 81 kişi hayatını kaybetmişti. Bu olaya dair İsveç arşivlerinde tasnifi yapılan gizli (hemlig) belgeler (iki büyük dosya) araştırmacılara açıktır.²¹ Bu çalışmada Riksarkivet'te Türkiye ile ilgili belgelerin sadece bir kısmına değinilmiştir. Söz konusu arşivde Ericsson'un Türkiye'deki faaliyetleri, Kıbrıs meselesi, Lozan, İstanbul ve Çanakkale Boğazları, Bofors Şirketi'nin Türkiye'ye silah satışı ve Türkiye'nin dış politikası gibi birçok konuya dair belge araştırmacılara açıktır.

Krigsarkivet (Askeri Arşiv)

1805 yılında kurulan arşiv, 16.yüzyıldan günümüze kadar İsveç askeri tarihiyle ilgili en önemli belgeleri ihtiva etmektedir. Askeri arşivdeki belgelerin üzerinden kırk yıl geçtikten sonra araştırmacılara açık hale getirilmektedir. Krigsarkivet 80,000 metrekare üzerine kurulmuştur. Arşivde yaklaşık 1.000.000 milyon harita bulunmakta olup söz konusu haritalar ülkenin dört bir tarafından gelen ve 16.yüzyıla kadar uzanan bir koleksiyondan oluşmaktadır. Bu arşivde Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'ne ait çeşitli haritalar bulunmaktadır. Özellikle İstanbul (Constantinople) ve Boğazlarla ilgili birçok harita tespit etmek mümkündür. Arşivde çok sayıda fotoğraf ve resim bulunurken, kataloglar da genellikle askeri personelin isimlerine göre hazırlanmıştır. Türkiye ve İran ile ilgili bazı fonlar şunlardır:

- Krigsarkivet, Axel Hultkrantz Arkiv. (Bu fonda Balkan savaşlarıyla ilgili önemli belgeler mevcut olup ayrıca Atina Müzesiyle ilgili çeşitli fotoğraflar da bulunmaktadır. Bu fondaki belgeler İsveççe, Fransızca ve Türkçe'dir.)
- Krigsarkivet, Fale Burmans Arkiv. (İsveçli seyyah ve kaşif Sven Hedin ve İran ile ilgili İsveççe belgeler mevcuttur.)
- Krigsarkivet, Crusebjörn-Unanderska Arkivet. (iki ciltten oluşan bu belgelerin önemli bir kısmı Fransızcadır)
- Krigsarkivet, Generalstaben Utrikesavdelningen, Serie E Ia, Inkomna skrivelser Turkiet, vol.1-2. (Bu fondaki belgelerin önemli bir kısmı 1915-1916 yıllarına ait İsveç Askeri Ataşesi E.Af Wirsén'in göndermiş olduğu rapor ve haritalardan oluşmaktadır. Belgelerin önemli bir kısmı İsveççedir. İkinci cilt ise 1917-1920, 1923-1924, 1933 yıllarına aittir)
- Krigsarkivet, Hjalmar Pravitz Arkiv. (Bu fonda İran'da görev yapmış olan H.Pravitz'in biyografisi, kaleme aldığı çeşitli notlar ve fotoğraflar bulunmaktadır. Belgeler İsveççedir.)²²

21 M/S Naboland-Dumlupınar belgeleri için bkz. RA, *Kommerskollegium Huvudarkivet*, Sekretessbe-lagda dossierserien rörande sjöfart, 1953-1954, F I bb:34a-b. Fotoğraf için bkz. Ek-11.

22 Pravitz'in anıları için bkz. Hjalmar Pravitz, *Från Persien i stiltje och storm*, Stockholm, Dahlberg, 1918.

- Krigsarkivet, Eric Fricks Arkiv vol.1-4 (Bu fondaki belgelerin ilk üç cildi fotoğraf dördüncü cildi ise gazete kupürlerinden oluşmaktadır.)

Krigsarkivet'te sadece Türkiye ile değil, İran ile ilgili de önemli belgeler bulunmaktadır. I. Dünya Savaşı öncesinde Ortadoğu'da önemli nüfuz alanlarından biri de İran idi. İngiltere ve Çarlık Rusya arasında nüfuz bölgesi olarak kullanılmak istenen İran, askeri birliklerini ıslah etmek için 1911 yılında İsveç askeri uzmanları ülkesine davet etmişti. 1924 yılına kadar bölgede kalan uzmanlar İran coğrafyası hakkında önemli bilgileri İsveç'e raporlar şeklinde göndermiş ve ülkenin dört bir tarafını fotoğraflamışlardı. Söz konusu belgeler arasında Osmanlı İttihat ve Terakki yöneticilerinden Enver Paşa ve Cemal Paşa'nın da fotoğrafları bulunmaktadır.²³ Askeri arşivde yer alan fotoğraflar gerek I. Dünya Savaşı öncesi gerekse savaş sırasında önemli görsel malzeme sunmaktadır. Örneğin Ortadoğu coğrafyasında önemli şehirler olan Beyrut, Şam, Tahran, Şiraz, Kum, İsfahan gibi kentlere dair birçok kare bulunmaktadır. Ayrıca arşivde: Cemal Paşa'nın Şam ziyareti ve karşılanması, Faysal ile görüşmesi, Arap Şeyhleri, Enver Paşa'nın Alman askerleri ile birlikte görüntüleri, Alman subayları, İran Şahı ve İstanbul ile ilgili fotoğraflar da yer almaktadır.

Krigsarkivet'te Osmanlı ülkesiyle ilgili önemli belgelerden biri de Çanakkale Savaşı sırasında Osmanlı'yı ziyaret eden İsveçli askeri yetkililerin hazırladıkları raporlardır. Çanakkale Savaşı'nı takip eden, Deniz Kuvvetleri'ne mensup İsveçli Yüzbaşı Th. Fevrell, Haziran-Temmuz 1915 tarihleri arasında Türkiye'de yaptığı çeşitli incelemelerden sonra Çanakkale Savaşı hakkında İsveç Kralı'na takdim edilmek üzere 180 sayfalık bir rapor hazırlamıştı. On üç bölümden oluşan raporda şu bilgilere yer verilmektedir: Çanakkale'de savaş muhabiri olarak gitmek için F.G.T. Eklund'un çabaları, Sadrazam Said Halim Paşa ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'dan bahsettikten sonra Alman subayları hakkında bilgilere yer vermektedir. İstanbul'daki Alman Elçisi ve çeşitli görüşmelerden sonra Fevrell, Çanakkale'ye ilk ziyaretini 23 Haziran'da yaptığını ifade etmektedir. Fevrell, Çanakkale'de görevli olan Liman von Sanders, Esad Paşa ve Cevad Paşa'dan bahsettikten sonra Seddülbahir'deki incelemelerini ayrıntılı bir şekilde raporunda anlatmaktadır.²⁴

Krigsarkivet, İsveç ulusal arşivinden (Riksarkivet) sonra önemli arşivlerden biri olup Türk tarihi için çeşitli belgeleri ihtiva etmektedir. Özellikle II. Meşrutiyet'ten sonra Rumeli'deki askeri ıslahat düzenlemelerinde İsveç uzmanlar kullanılmış ve bunların yazdıkları raporlar bu askeri arşivde yer almaktadır. Ayrıca Türk dış politikasında önemli iki konu olan Boğazlar ve Musul meselesiyle ilgili belgeler ve haritalar da söz konusu arşivde bulunmaktadır.

23 Krigsarkivet, Eric Fricks Arkiv vol.1-4

24 Krigsarkivet, Fredrik Fevrells Arkiv, vol.574, Haziran-Temmuz 1915; Küçük, a.g.t., s.70-74.

Gazi

Akademik
Bakış

207

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

SONUÇ

Arşivler, sadece dış politika çalışmalarında değil, siyasi, ekonomik, kültürel ve diplomatik konuların aydınlatılmasında da önemli bilgiler sağlamaktadır. Türk tarihinin aydınlatılmasında önemli merkezlerden biri de Stockholm'dur. Çünkü uzun yıllar tarafsızlık politikası takip eden İsveç'e, Türkiye'de görev yapmış olan İsveçli diplomatlar, gözlemledikleri olayları ve yaşananları çeşitli aralıklarla bildirmişti. Bu da Türk tarihine dair önemli bir miktar belgenin oluşmasını sağlamıştır. İsveç arşivlerini geniş bir şekilde kullanan, bilindiği kadarıyla Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat'tır. Kurat gerek bireysel olarak gerekse de İsveçli Prof. K.V. Zetterstéen ile birlikte Riksarkivet'ten yararlanarak çeşitli çalışmalar yapmıştır. Maalesef Kurat'tan sonra (Türk vatandaşlarından) bir iki araştırmacı dışında İsveç arşivlerinden geniş bir şekilde yararlanan olmamıştır. Bunun belli başlı sebeplerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Türkiye'de İsveççe bilen tarihçinin neredeyse yok derecesinde olması ve bunun da İsveç arşivlerinde çalışmayı zorlaştırması
- İsveç arşivlerinde bulunan belgelerin öneminin Türk araştırmacılar tarafından henüz değerlendirilmemiş olması (söz konusu durum İsveçli araştırmacılar için de Türk arşivleri geçerlidir)
- İsveç'in pahalı bir ülke olması (Türkiye'ye göre) ve araştırmacıları bu durumdan alıkoyması
- Türkiye'de İskandinavya ve Baltık araştırmalarının ihmal edilmiş olması
- İsveç ve diğer İskandinav ülkelerine ait Türkçe bilimsel kaynaklarının son derece sınırlı olması ve bunun da araştırmacı ve öğrencilerin ilgisizliğine yol açması
- İskandinavya coğrafyasının çatışma bölgeleri içerisinde olmaması araştırmacıların ilgisini ikinci plana atması
- Gerek Türkiye'de gerekse İsveç'teki araştırmacı ve öğrencilerin birbirlerine karşı "uzak" ve "mesafeli" yaklaşımları da çalışmalarını etkilemektedir.

Türk arşivlerinde araştırma yapılmadan XII. Charles dönemi, Poltava Savaşı, İsveç-Rusya ilişkileri hakkında yazılacak eserler önemli eksiklikler barındıracaktır. Benzer şekilde İsveç arşivleri de kullanılmadan Osmanlı-İsveç İttifakı (1740), Prut Savaşı, İsveç'in Ortadoğu politikası, Rusya'nın sıcak denizlere inme ve Baltık politikası, Musul meselesi gibi konuları değerlendirmek güç olacaktır.

Bir imparatorluk geleneğine sahip ve İskandinavya ülkeleri içinde önemli bir konumda olan İsveç, Napolyon Savaşları'ndan itibaren tarafsız bir politika izlemiş ve dış politikasında ticari ilişkileri ön planda tutmayı tercih etmişti. Böylece savaşımlardan dolayı ülkesinde bulunan arşiv malzemesinin yok olması, zarar görmesi veya kaybolması gibi bir durumla karşılaşmamıştı. Bu da gerek İsveç tarihi gerekse Türk tarihi ile ilgili belgelerin günümüze kadar ulaşmasını

Görüş

sağlamıştı. İskandinavya ülkeleri içerisinde Türk tarihi ile ilgili en zengin arşiv malzemesine İsveç arşivleri sahiptir. Özellikle Osmanlı padişahlarının renkli kaligrafiyle hazırlanmış olan name-i hümayunları, beratları ve sadrazamların göndermiş oldukları mektuplar görsel malzeme açısından eşsiz bir örnek teşkil etmektedir. Hem Osmanlı Devleti hem de Türkiye Cumhuriyeti döneminde İstanbul ve İzmir limanları İsveç ticaretinde önemli bir yere sahip olmuş ve söz konusu şehirlerde zamanla bir İsveç kolonisinin oluşmasını sağlamıştı. Hem ticari ilişkiler hem de koloniden dolayı İsveç Krallığı, İzmir ve İstanbul'da birer konsolosluk açmış buradaki konsoloslar, buldukları yerlerdeki gelişmeleri raporlar halinde İsveç'e bildirmişti. Osmanlı siyasi, ekonomik ve idari yapısına dair önemli bilgiler ihtiva eden belge ve raporlar Riksarkivet'te bulunmaktadır.

İsveçli Elçiler, subaylar, sağlık görevlileri ve diplomatlar, Osmanlı Devleti için yaptıkları hizmetlerden dolayı çeşitli madalyalar ve beratlarla takdir edilmişti. Söz konusu madalya ve beratlar ailelerin mülkiyetinde muhafaza edilmektedir. Fakat bunlar kişisel arşivlerde yer aldığı için belirlenmesi ve tarihsel doküman olarak kullanılması oldukça güçtür. İsveç arşivlerinde bulunan belgeler, diğer yabancı arşivlerde olduğu gibi Türk arşivleri ile birlikte kullanıldığında gerek Türk dış politikası konuları gerekse de diğer konuların anlaşılması hususunda önemli bilgiler sağlayacaktır. Ayrıca İsveç arşivlerinde yer alan belgeler, Osmanlı Devleti veya Türkiye Cumhuriyeti merkezli bakış açısına alternatif bir yaklaşım sunacaktır.

Kaynaklar

a) Arşivler

Krigsarkivet, Eric Fricks Arkiv vol.1-4

Krigsarkivet, Fredrik Fevrells Arkiv, vol.574.

Riksarkivet (RA), Kommerskollegium Huvudarkivet, Sekretessbelagda dossierserien rörande sjöfart, 1953-1954, F I bb:34a-b.

RA, SE/SSHM/SME_197-1, vol.4.

RA, Turcica, Arslan Agas brev, 1667, vol.4.

RA, Utrikesdepartementet 1902 års dossiersystem, vol.1032.

RA, Utrikesdepartementet med föregångare, Turkiet och Balkan, SE/RA/221/2210.02/21/1188.

RA, Utrikesdepartementet, 1920 års dossier system, HP 1479, 1480.

RA, Utrikesdepartementet, 1902 års dossiersystem, vol.998.

RA, Utrikesdepartementet, NF-byrån, vol.5, 208.

b) Telif Eserler ve İnternet kaynakları

ÅDAHL, Karin; Ed. *Alay-ı Hümayun, İsveç Elçisi Râlam'b'ın İstanbul Ziyareti ve Resimleri 1657-1658*, çev. Ali Özdamar, Kitap yay., İstanbul, 2006.

Gazi

Akademik
Bakış

209

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

JARRING, Gunnar; "Ali Nouri- alias Gustaf Noring en Viking i frack", *Studie kamratan*, 64/1982. s.9-11.

JARRING, Gunnar; "Bibliofilen Ali Nouris pa Upprattandet av ett Turkiskt Nationalbibliotek", Svenska Forskningsinsitutet i Istanbul *Maddelanden*, İstanbul 7/1982.s.26-40.

KURAT, Akdes Nimet; "Avrupa Arşivleri ve Kütüphanelerinde Tarihimizi İlgilendiren Bazı Vesikalar ve Kaynaklar", *III. Türk Tarihi Kongresi Tebliğler*, TTK Basımevi, Ankara, 1948.

KÜÇÜK, Evren; *Türkiye-İsveç İlişkileri (1918-1938)*, Yayınlanmamış Doktora tezi, A.Ü, TİTE, Ankara, 2016.

RÅLAMB, Claes; *İstanbul'a Bir Yolculuk 1657-1658*, çev. Ayda Arel, Kitap yay., İstanbul, 2013.

Svensk-Turkiskt Lexikon, Översattning: Durusoy Yazan, Skolverk, Sweden, 2002.

The Swedish National Archives Broşürü, 2012.

THEOLIN, Sture; *The Swedish Palace in Istanbul, İstanbul'da Bir İsveç Sarayı*, çev. Sevin Okay, YKY, İstanbul, 2001.

UYGUR, Tülin; *I. Dünya Savaşı'nda Esir Türkler*, Kaynak Yay., İstanbul, 2015.

PRAVITZ, Hjalmar; *Från Persien i stiltje och storm*, Stockholm, Dahlberg, 1918.

WESTERIN, Theodor; *Ett år i Stockholm. Samtida anteckningar om turkiska sändebudet Mustafa agas vistelse i Sverige 1727-1728*, Centraltryckeriet, Stockholm, 1904.

ZETTERSTÉEN, K.V.; *Türkische, Tatarische und Persische Urkunden, Im Schwedischen Reichsarchiv*, Almqvist&Wiksell's Boktryckeri AB, Uppsala, 1945.

<https://riksarkivet.se/>, Erişim Tarihi: 2.7.2016

<https://riksarkivet.se/krigsarkivet>, Erişim Tarihi: 2.7.2016

<https://sok.riksarkivet.se/sbl/Start.aspx>, Erişim Tarihi: 2.7.2016

<http://blog.peramuzesi.org.tr/sergiler/kozbekci-mustafa-aga/> Erişim Tarihi: 2.7.2016

<http://blog.peramuzesi.org.tr/haftanin-eseri/mehmed-said-efendi/> Erişim Tarihi: 2.7.2016

Gör

EKLER

Ek-1 Riksarkivet (İsveç Ulusal Arşivi) Dış Görünüşü.²⁵

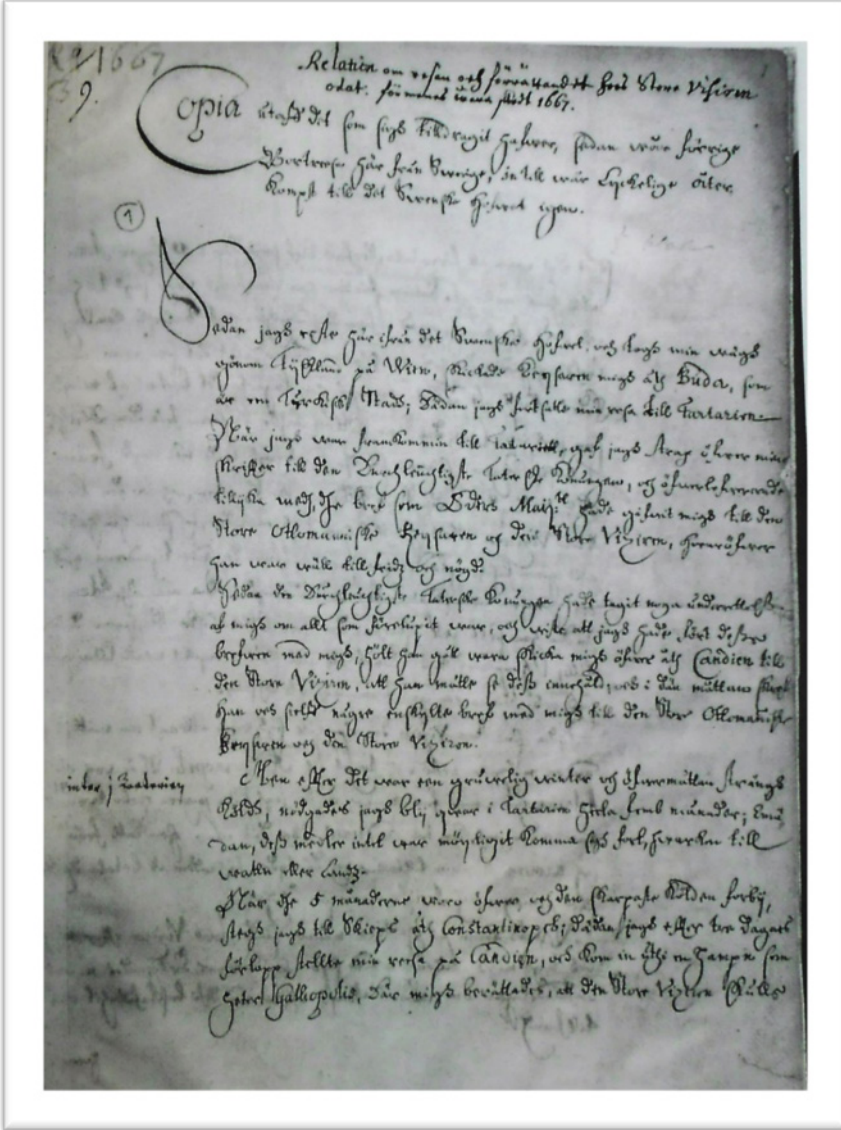
Ek-2 Riksarkivet (İsveç Ulusal Arşivi) İç Görünüşü²⁶

25 Fotoğraf: Evren Küçük

26 Fotoğraf: Evren Küçük

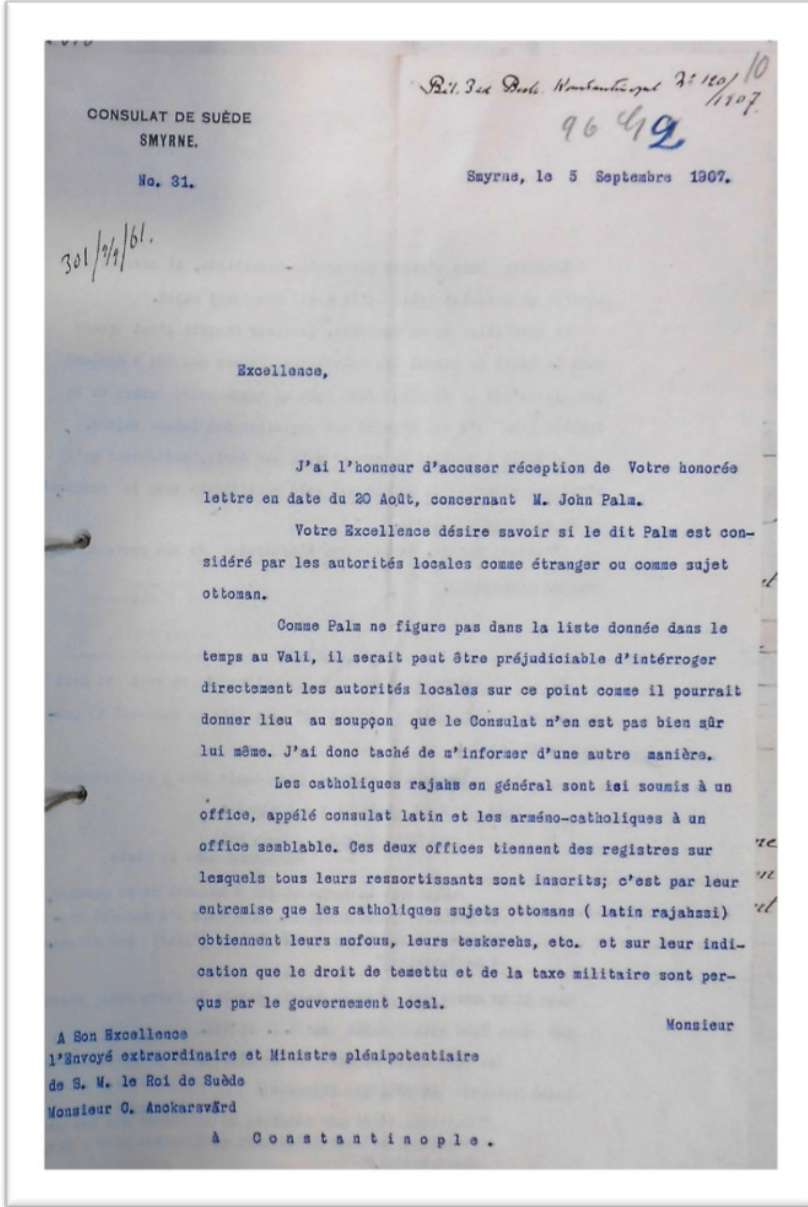
Ek-3 Arslan Ağa'ya ait belgelerin ilk sayfası, 1667²⁷

gost

Akademik
Bakiş
212
Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Ek-4 İzmir'deki İsveç Konsolosluğu'ndan Stockholm'e gönderilen yazı. 5 Eylül 1907.²⁸

Gazi

Akademik
Bakış

213

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Ek-5 İsveç'in yabancı devletlerle imzalamış olduğu antlaşmaların toplandığı katalog.²⁹

Gos
Akademik
Bakış
214
Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Ek-6 Riksarkivet'te bulunan yazılı kataloglarda İsveççe olarak Türkiye'nin yazılışı: Turkiet (Et)³⁰

Es	Jugoslavien	Xmo	Mongoliet
Et	Turkiet	Xn	Nepal
EtA	Asiatiska Turkiet	Xp	Iran
Eu	Ungern	Xpa	Israel (Palestina)
Euk	Ukraina	Xs	Thailand
ES	Östersjöländerna (Baltica), allm	Xt	Jordanien
FN	Förenta Nationerna	Xy	Syrien
NF	Nationernas Förbund	Ya	Afrika, allm
Us	USA	Yab	Etiopien
Uk	USA:s territorier m m	Yb	Burundi
Va	Amerika, allm	Ye	Egypten
Var	Argentina	Yel	Elfenbenskusten
Vb	Brasilien	Yl	Liberia
ybo	Bolivia	Yli	Libyen
Vc	Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua Panama	Ym	Marocko (Tanger)
Vch	Chile	Yse	Senegal
Vco	Colombia	Ysy	Sydafrika
Vcu	Cuba	Yt	Tunisien
Vd	Dominikanska republiken		
Ve	Ecuador		
Vh	Haiti		
Vm	Mexico		
Vpa	Paraguay		
Vpe	Peru		
Vu	Uruguay		
Vv	Venezuela		
Xa	Asien, allm		
Xaf	Afganistan		
Xb	Burma		
Xf	Filippinerna		
Xh	Saudiarabien, Jemen, Oman, Kuwait m m		
Xi	Indonesien		
Xir	Irak		
Xj	Japan		
Xk	Kina		
Xka	Kaukasien		
Xko	Korea		
Xl	Libanon, Syrien		
Xm	Manchukuo		

Gazi

Akademik
Bakış

215

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Ek-7 İsveç Dışişleri Belgelerinde Türkiye ile yapılan ticarete dair bazı fon numaraları³¹

År	Sida	Titel	Årspann
1920-1924	1-4	Bunkien	1920-1924
1925-1926	5-7		1925-1926
1927-1930	8-10		1927-1930
1930-1934	11-13		1930-1934
1935-1939	14-16		1935-1939
1939-1944	17-19		1939-1944
1944-1947	20-22		1944-1947
1948-1950	23-25		1948-1950
1950-1952	26-28		1950-1952
1920-1925		Årslista Ryssland	1920-1925
1920-1925	1-3	Jugoslavien	1920-1925
1925-1929	4-6		1925-1929
1930-1934	7-9		1930-1934
1934-1939	10-12		1934-1939
1939-1943	13-15		1939-1943
1944-1948	16-18		1944-1948
1948-1949	19-21		1948-1949
1949-1951	22-24		1949-1951
1951-1952	25-26		1951-1952
1920-1922	1	Turkiet	1920-1922
1922-1926	2-4		1922-1926
1926-1929	5-7		1926-1929
1929-1933	8-10		1929-1933
1933-1939	11-13		1933-1939
1939-1943	14-16		1939-1943
1943-1946	17-19		1943-1946
1946-1948	20-22		1946-1948

Ek-8 İsveç'te görevli Osmanlı Diplomatlarını gösteren fon numaraları.³²

Adı	Numara
Abdülhak İzzet Paşa	1000-1014
Abdülkadir Paşa	1015-1029
Abdülhamit Paşa	1030-1044
Abdülkadir Paşa	1045-1059
Abdülhamit Paşa	1060-1074
Abdülkadir Paşa	1075-1089
Abdülhamit Paşa	1090-1104
Abdülkadir Paşa	1105-1119
Abdülhamit Paşa	1120-1134
Abdülkadir Paşa	1135-1149
Abdülhamit Paşa	1150-1164
Abdülkadir Paşa	1165-1179
Abdülhamit Paşa	1180-1194
Abdülkadir Paşa	1195-1209
Abdülhamit Paşa	1210-1224
Abdülkadir Paşa	1225-1239
Abdülhamit Paşa	1240-1254
Abdülkadir Paşa	1255-1269
Abdülhamit Paşa	1270-1284
Abdülkadir Paşa	1285-1299
Abdülhamit Paşa	1300-1314
Abdülkadir Paşa	1315-1329
Abdülhamit Paşa	1330-1344
Abdülkadir Paşa	1345-1359
Abdülhamit Paşa	1360-1374
Abdülkadir Paşa	1375-1389
Abdülhamit Paşa	1390-1404
Abdülkadir Paşa	1405-1419
Abdülhamit Paşa	1420-1434
Abdülkadir Paşa	1435-1449
Abdülhamit Paşa	1450-1464
Abdülkadir Paşa	1465-1479
Abdülhamit Paşa	1480-1494
Abdülkadir Paşa	1495-1509
Abdülhamit Paşa	1510-1524
Abdülkadir Paşa	1525-1539
Abdülhamit Paşa	1540-1554
Abdülkadir Paşa	1555-1569
Abdülhamit Paşa	1570-1584
Abdülkadir Paşa	1585-1599
Abdülhamit Paşa	1600-1614
Abdülkadir Paşa	1615-1629
Abdülhamit Paşa	1630-1644
Abdülkadir Paşa	1645-1659
Abdülhamit Paşa	1660-1674
Abdülkadir Paşa	1675-1689
Abdülhamit Paşa	1690-1704
Abdülkadir Paşa	1705-1719
Abdülhamit Paşa	1720-1734
Abdülkadir Paşa	1735-1749
Abdülhamit Paşa	1750-1764
Abdülkadir Paşa	1765-1779
Abdülhamit Paşa	1780-1794
Abdülkadir Paşa	1795-1809
Abdülhamit Paşa	1810-1824
Abdülkadir Paşa	1825-1839
Abdülhamit Paşa	1840-1854
Abdülkadir Paşa	1855-1869
Abdülhamit Paşa	1870-1884
Abdülkadir Paşa	1885-1899
Abdülhamit Paşa	1900-1914
Abdülkadir Paşa	1915-1929
Abdülhamit Paşa	1930-1944
Abdülkadir Paşa	1945-1959
Abdülhamit Paşa	1960-1974
Abdülkadir Paşa	1975-1989
Abdülhamit Paşa	1990-2004
Abdülkadir Paşa	2005-2019
Abdülhamit Paşa	2020-2034
Abdülkadir Paşa	2035-2049
Abdülhamit Paşa	2050-2064
Abdülkadir Paşa	2065-2079
Abdülhamit Paşa	2080-2094
Abdülkadir Paşa	2095-2109
Abdülhamit Paşa	2110-2124
Abdülkadir Paşa	2125-2139
Abdülhamit Paşa	2140-2154
Abdülkadir Paşa	2155-2169
Abdülhamit Paşa	2170-2184
Abdülkadir Paşa	2185-2199
Abdülhamit Paşa	2200-2214
Abdülkadir Paşa	2215-2229
Abdülhamit Paşa	2230-2244
Abdülkadir Paşa	2245-2259
Abdülhamit Paşa	2260-2274
Abdülkadir Paşa	2275-2289
Abdülhamit Paşa	2290-2304
Abdülkadir Paşa	2305-2319
Abdülhamit Paşa	2320-2334
Abdülkadir Paşa	2335-2349
Abdülhamit Paşa	2350-2364
Abdülkadir Paşa	2365-2379
Abdülhamit Paşa	2380-2394
Abdülkadir Paşa	2395-2409
Abdülhamit Paşa	2410-2424
Abdülkadir Paşa	2425-2439
Abdülhamit Paşa	2440-2454
Abdülkadir Paşa	2455-2469
Abdülhamit Paşa	2470-2484
Abdülkadir Paşa	2485-2499
Abdülhamit Paşa	2500-2514
Abdülkadir Paşa	2515-2529
Abdülhamit Paşa	2530-2544
Abdülkadir Paşa	2545-2559
Abdülhamit Paşa	2560-2574
Abdülkadir Paşa	2575-2589
Abdülhamit Paşa	2590-2604
Abdülkadir Paşa	2605-2619
Abdülhamit Paşa	2620-2634
Abdülkadir Paşa	2635-2649
Abdülhamit Paşa	2650-2664
Abdülkadir Paşa	2665-2679
Abdülhamit Paşa	2680-2694
Abdülkadir Paşa	2695-2709
Abdülhamit Paşa	2710-2724
Abdülkadir Paşa	2725-2739
Abdülhamit Paşa	2740-2754
Abdülkadir Paşa	2755-2769
Abdülhamit Paşa	2770-2784
Abdülkadir Paşa	2785-2799
Abdülhamit Paşa	2800-2814
Abdülkadir Paşa	2815-2829
Abdülhamit Paşa	2830-2844
Abdülkadir Paşa	2845-2859
Abdülhamit Paşa	2860-2874
Abdülkadir Paşa	2875-2889
Abdülhamit Paşa	2890-2904
Abdülkadir Paşa	2905-2919
Abdülhamit Paşa	2920-2934
Abdülkadir Paşa	2935-2949
Abdülhamit Paşa	2950-2964
Abdülkadir Paşa	2965-2979
Abdülhamit Paşa	2980-2994
Abdülkadir Paşa	2995-3009
Abdülhamit Paşa	3010-3024
Abdülkadir Paşa	3025-3039
Abdülhamit Paşa	3040-3054
Abdülkadir Paşa	3055-3069
Abdülhamit Paşa	3070-3084
Abdülkadir Paşa	3085-3099
Abdülhamit Paşa	3100-3114
Abdülkadir Paşa	3115-3129
Abdülhamit Paşa	3130-3144
Abdülkadir Paşa	3145-3159
Abdülhamit Paşa	3160-3174
Abdülkadir Paşa	3175-3189
Abdülhamit Paşa	3190-3204
Abdülkadir Paşa	3205-3219
Abdülhamit Paşa	3220-3234
Abdülkadir Paşa	3235-3249
Abdülhamit Paşa	3250-3264
Abdülkadir Paşa	3265-3279
Abdülhamit Paşa	3280-3294
Abdülkadir Paşa	3295-3309
Abdülhamit Paşa	3310-3324
Abdülkadir Paşa	3325-3339
Abdülhamit Paşa	3340-3354
Abdülkadir Paşa	3355-3369
Abdülhamit Paşa	3370-3384
Abdülkadir Paşa	3385-3399
Abdülhamit Paşa	3400-3414
Abdülkadir Paşa	3415-3429
Abdülhamit Paşa	3430-3444
Abdülkadir Paşa	3445-3459
Abdülhamit Paşa	3460-3474
Abdülkadir Paşa	3475-3489
Abdülhamit Paşa	3490-3504
Abdülkadir Paşa	3505-3519
Abdülhamit Paşa	3520-3534
Abdülkadir Paşa	3535-3549
Abdülhamit Paşa	3550-3564
Abdülkadir Paşa	3565-3579
Abdülhamit Paşa	3580-3594
Abdülkadir Paşa	3595-3609
Abdülhamit Paşa	3610-3624
Abdülkadir Paşa	3625-3639
Abdülhamit Paşa	3640-3654
Abdülkadir Paşa	3655-3669
Abdülhamit Paşa	3670-3684
Abdülkadir Paşa	3685-3699
Abdülhamit Paşa	3700-3714
Abdülkadir Paşa	3715-3729
Abdülhamit Paşa	3730-3744
Abdülkadir Paşa	3745-3759
Abdülhamit Paşa	3760-3774
Abdülkadir Paşa	3775-3789
Abdülhamit Paşa	3790-3804
Abdülkadir Paşa	3805-3819
Abdülhamit Paşa	3820-3834
Abdülkadir Paşa	3835-3849
Abdülhamit Paşa	3850-3864
Abdülkadir Paşa	3865-3879
Abdülhamit Paşa	3880-3894
Abdülkadir Paşa	3895-3909
Abdülhamit Paşa	3910-3924
Abdülkadir Paşa	3925-3939
Abdülhamit Paşa	3940-3954
Abdülkadir Paşa	3955-3969
Abdülhamit Paşa	3970-3984
Abdülkadir Paşa	3985-3999
Abdülhamit Paşa	4000-4014
Abdülkadir Paşa	4015-4029
Abdülhamit Paşa	4030-4044
Abdülkadir Paşa	4045-4059
Abdülhamit Paşa	4060-4074
Abdülkadir Paşa	4075-4089
Abdülhamit Paşa	4090-4104
Abdülkadir Paşa	4105-4119
Abdülhamit Paşa	4120-4134
Abdülkadir Paşa	4135-4149
Abdülhamit Paşa	4150-4164
Abdülkadir Paşa	4165-4179
Abdülhamit Paşa	4180-4194
Abdülkadir Paşa	4195-4209
Abdülhamit Paşa	4210-4224
Abdülkadir Paşa	4225-4239
Abdülhamit Paşa	4240-4254
Abdülkadir Paşa	4255-4269
Abdülhamit Paşa	4270-4284
Abdülkadir Paşa	4285-4299
Abdülhamit Paşa	4300-4314
Abdülkadir Paşa	4315-4329
Abdülhamit Paşa	4330-4344
Abdülkadir Paşa	4345-4359
Abdülhamit Paşa	4360-4374
Abdülkadir Paşa	4375-4389
Abdülhamit Paşa	4390-4404
Abdülkadir Paşa	4405-4419
Abdülhamit Paşa	4420-4434
Abdülkadir Paşa	4435-4449
Abdülhamit Paşa	4450-4464
Abdülkadir Paşa	4465-4479
Abdülhamit Paşa	4480-4494
Abdülkadir Paşa	4495-4509
Abdülhamit Paşa	4510-4524
Abdülkadir Paşa	4525-4539
Abdülhamit Paşa	4540-4554
Abdülkadir Paşa	4555-4569
Abdülhamit Paşa	4570-4584
Abdülkadir Paşa	4585-4599
Abdülhamit Paşa	4600-4614
Abdülkadir Paşa	4615-4629
Abdülhamit Paşa	4630-4644
Abdülkadir Paşa	4645-4659
Abdülhamit Paşa	4660-4674
Abdülkadir Paşa	4675-4689
Abdülhamit Paşa	4690-4704
Abdülkadir Paşa	4705-4719
Abdülhamit Paşa	4720-4734
Abdülkadir Paşa	4735-4749
Abdülhamit Paşa	4750-4764
Abdülkadir Paşa	4765-4779
Abdülhamit Paşa	4780-4794
Abdülkadir Paşa	4795-4809
Abdülhamit Paşa	4810-4824
Abdülkadir Paşa	4825-4839
Abdülhamit Paşa	4840-4854
Abdülkadir Paşa	4855-4869
Abdülhamit Paşa	4870-4884
Abdülkadir Paşa	4885-4899
Abdülhamit Paşa	4900-4914
Abdülkadir Paşa	4915-4929
Abdülhamit Paşa	4930-4944
Abdülkadir Paşa	4945-4959
Abdülhamit Paşa	4960-4974
Abdülkadir Paşa	4975-4989
Abdülhamit Paşa	4990-5004
Abdülkadir Paşa	5005-5019
Abdülhamit Paşa	5020-5034
Abdülkadir Paşa	5035-5049
Abdülhamit Paşa	5050-5064
Abdülkadir Paşa	5065-5079
Abdülhamit Paşa	5080-5094
Abdülkadir Paşa	5095-5109
Abdülhamit Paşa	5110-5124
Abdülkadir Paşa	5125-5139
Abdülhamit Paşa	5140-5154
Abdülkadir Paşa	5155-5169
Abdülhamit Paşa	5170-5184
Abdülkadir Paşa	5185-5199
Abdülhamit Paşa	5200-5214
Abdülkadir Paşa	5215-5229
Abdülhamit Paşa	5230-5244
Abdülkadir Paşa	5245-5259
Abdülhamit Paşa	5260-5274
Abdülkadir Paşa	5275-5289
Abdülhamit Paşa	5290-5304
Abdülkadir Paşa	5305-5319
Abdülhamit Paşa	5320-5334
Abdülkadir Paşa	5335-5349
Abdülhamit Paşa	5350-5364
Abdülkadir Paşa	5365-5379
Abdülhamit Paşa	5380-5394
Abdülkadir Paşa	5395-5409
Abdülhamit Paşa	5410-5424
Abdülkadir Paşa	5425-5439
Abdülhamit Paşa	5440-5454
Abdülkadir Paşa	5455-5469
Abdülhamit Paşa	5470-5484
Abdülkadir Paşa	5485-5499
Abdülhamit Paşa	5500-5514
Abdülkadir Paşa	5515-5529
Abdülhamit Paşa	5530-5544
Abdülkadir Paşa	5545-5559
Abdülhamit Paşa	5560-5574
Abdülkadir Paşa	5575-5589
Abdülhamit Paşa	5590-5604
Abdülkadir Paşa	5605-5619
Abdülhamit Paşa	5620-5634
Abdülkadir Paşa	5635-5649
Abdülhamit Paşa	5650-5664
Abdülkadir Paşa	5665-5679
Abdülhamit Paşa	5680-5694
Abdülkadir Paşa	5695-5709
Abdülhamit Paşa	5710-5724
Abdülkadir Paşa	5725-5739
Abdülhamit Paşa	5740-5754
Abdülkadir Paşa	5755-5769
Abdülhamit Paşa	5770-5784
Abdülkadir Paşa	5785-5799
Abdülhamit Paşa	5800-5814
Abdülkadir Paşa	5815-5829
Abdülhamit Paşa	5830-5844
Abdülkadir Paşa	5845-5859
Abdülhamit Paşa	5860-5874
Abdülkadir Paşa	5875-5889
Abdülhamit Paşa	5890-5904
Abdülkadir Paşa	5905-5919
Abdülhamit Paşa	5920-5934
Abdülkadir Paşa	5935-5949
Abdülhamit Paşa	5950-5964
Abdülkadir Paşa	5965-5979
Abdülhamit Paşa	5980-5994
Abdülkadir Paşa	5995-6009
Abdülhamit Paşa	6010-6024
Abdülkadir Paşa	6025-6039
Abdülhamit Paşa	6040-6054
Abdülkadir Paşa	6055-6069
Abdülhamit Paşa	6070-6084
Abdülkadir Paşa	6085-6099
Abdülhamit Paşa	6100-6114
Abdülkadir Paşa	6115-6129
Abdülhamit Paşa	6130-6144
Abdülkadir Paşa	6145-6159
Abdülhamit Paşa	6160-6174
Abdülkadir Paşa	6175-6189
Abdülhamit Paşa	6190-6204
Abdülkadir Paşa	6205-6219
Abdülhamit Paşa	6220-6234
Abdülkadir Paşa	6235-6249
Abdülhamit Paşa	6250-6264
Abdülkadir Paşa	6265-6279
Abdülhamit Paşa	6280-6294
Abdülkadir Paşa	6295-6309
Abdülhamit Paşa	6310-6324
Abdülkadir Paşa	6325-6339
Abdülhamit Paşa	6340-6354
Abd	

Ek-9 Kozbekçi Mustafa Ağa ve Maiyeti (1727-1728?), George Engelhardt Schröder. Tuval Üstüne Yağlıboya²

Ek-10 "Mehmed Said Efendi ve Maiyeti" (1733?), George Engelhardt Schröder. Tuval Üstüne Yağlıboya, (113 X 142 Cm)³

Ek-11 Türk denizaltısı Dumlupınar'ı batıran İsveç M/S Naboland gemisi.³³

33 RA, Kommerskollegium Huvudarkivet, Sekretessbelagda dossierserien rörande sjöfart, 1953-

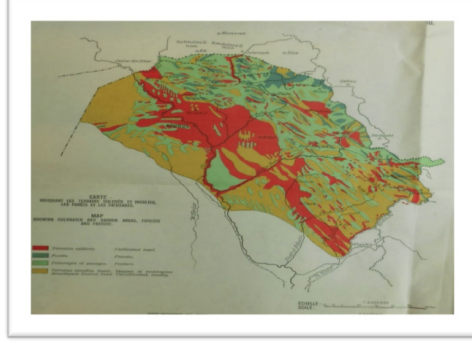
Gazi

Akademik
Bakış

217

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

Ek-12 MC Komisyonu Musul Haritaları³⁴

Ek-13 Râlab'ın yaptırdığı, Alay-ı hümayun resimleri.³⁵

1954, F I bb:34a.

34 RA, Utrikesdepartementet, NF-byrån, vol.5, 208; Fotoğraf: E. Küçük.

35 Ådahl, age., s. 129, 131.

Ek-14 Krigsarkivet (Askeri Arşiv)³⁶

Extended Abstract

Archives, as important witnesses of history and international affairs, function as the memories of states and bear strategic significance as well as enlighten some topics, help reforms and protect human and states' rights and documents of diplomatic relations. Sweden, which has not taken place in battles since 19th century, developed diplomatic and economic relations with Ottoman State in convenience with its neutrality policy. Archives can provide important data for not only the works on foreign policies but also enlightening political, economic, cultural and diplomatic matters. Stockholm is among the most important centres to enlighten Turkish history because Swedish diplomats missioning in Turkey reported periodically their observations and affairs they witnessed to their country, which was neutral for years. This situation caused the accumulation of significant amount of documents related to Turkish history. Sweden fol-

Gazi

Akademik
Bakış

219

Cilt 10
Sayı 20
Yaz 2017

36 Fotoğraf: Evren Küçük

lowed the developments in Ottoman State beginning from the reign of Charles XII by opening a permanent representative in Istanbul. Works to be prepared without researching Turkish archives will absolutely be inefficient in terms of Charles XII period, Poltava Battle and Sweden – Russia relations. In the same way, it will again be faulty to evaluate some affairs like Ottoman – Sweden Ally (1740), Prut War, Middle East policy of Sweden, Russia's policy of going down to warm seas and its Baltic policy and Mosul matter without using information in Swedish archives. Being an important Scandinavian country with an emperorship tradition, Sweden adopted a neutrality policy after Napoleon wars and prioritized commercial partnerships in its foreign policy. Therefore, archives storing works and documents over long periods did not get harm, lost or destroyed from the deteriorating effects of wars. This situation helped documents related to Swedish and Turkish history reach to date. Among the Scandinavian countries, Sweden shelters the richest archive related to Turkish history because either Ottoman State or Turkish Republic had the densest relations with Sweden Kingdom among Scandinavian countries. Reports Swedish diplomats sent and memories / logs of travellers or diplomats visiting Ottoman State served as an important resource for the works on Turkish foreign policy. These important resources for recording and learning Turkish history are stored in Sweden State Archive (Riksarkivet) and Sweden Military Archive (Krigsarkivet). However, unfortunately, Swedish archives cannot be benefitted efficiently in the preparation of works on Turkish foreign policy. It is a fortune that it is possible to find a great number of documents in Swedish archives from the beginning of 17th century related to Ottoman – Sweden relations, Ottoman public administration, political, economic and cultural matters. The fact that Charles XII stayed in Ottoman territory for long and had chance to know oriental culture left some traces in Sweden surviving even today. Written memories of Swedish diplomats and the pieces of works they brought to their country from Turkey constitute an important resource for Turkish diplomacy history. Since the Sweden adopted a neutrality policy during Balkan and First World War periods, its diplomats had the opportunities to follow the affairs on those days. Documents in Swedish archives can provide significant information to understand the matters related to Turkish foreign policy and others subjects when they are considered together with Turkish archives. In addition, documents stored in Swedish archives can present an alternative view to Ottoman State or Turkish Republic – centred opinions. The aim of present study is to promote Turkish funds conserved in Sweden archives, which are vitally important for the works on Turkish foreign policy.